

Întreaga lucrare stă sub semnul *marii treceri*: *Peste vârfuluri*, *Dintre sute de catarge*, *Glossă* sunt texte care, fiecare altfel, vorbesc despre *au-delà*. Muzica lui Anatol Vieru amplifică acest caracter transcendent al poeziei lui Eminescu: ea nu e nici emanatie, nici oglinda, nici partener al cuvântului sau imaginii poetice. Textul devine materie, natura, combustibil al acestei muzici. Într-un eseu din 1971, *Artă, natură, metaarta*, compozitorul numea "natura" tot ceea ce nu e artă, adică ceea ce pentru artist e "restul lumii"; dar, spunea el, "o opera de artă poate deveni natură", adică material pe care arta îl mistuie.

Simfonia începe cu un coral cântat de patru corni; aceștia vor cânta de-a lungul întregii părți I, mult după ce corul va fi intonat versurile "Mai suna-vei dulce corn,/ Pentru mine vreodată?" - ultimele din poezia *Peste vârfuluri*. Există, în *Patru cântece pe versuri de Eminescu*, scrise de Anatol Vieru între 1948-1960, un lied pe același text, a cărui parte vocală se înrudește cu partea cântată de soprane în simfonie. Partea a II-a, *Colinde, colinde*, pe un text mai puțin cunoscut al lui Eminescu, e cristalină și stranie - "Colinde, colinde!/ E vremea colindelor,/ Căci gheața se-ntinde/ Asemeni oglinzilor / Și tremură brazii / Mișcând ramurilele,/ Căci noaptea de azi-i / Când scânteie stelele./ Se bucur copiii, / Copiii și fetele". Gheața, rămurelele, stelele, ritmul punctat, timbrul Glockenspiel-ului și al vibrafonului, pizzicato-urile corzilor aduc frisoane într-o lume care ar fi putut fi bruegeliană: un peisaj de iarna cu copii. Caracterul fragmentat al muzicii, neliniștea, senzația de suflu accelerat au un impact cu totul aparte; cei ce au trăit iernile anilor '80 în România își aduc probabil aminte de acel amestec de bucurie cu Ungemütlichkeit, iarna, de sărbători. Și, dincolo de istorie, e vorba de o lume atemporală sau mai degrabă ciclică.

Dacă partea I este un fel de *Et in arcadia ego* - moartea este prezentă în cel mai bucolic peisaj: "cornul sună (...), sufletu-mi nemângâiet/ îndulcind cu dor de moarte"- în partea a treia, *Dintre sute de catarge*, textul lui Eminescu, obsedantele "valurile, vânturile, vânturile, valurile" care pustiesc tot, devenind pe alocuri vâ - u - i - e, va - u - i - e, devine și mai răscolitor; ideea de neant e mai ușor de intuit prin alăturarea cu palpabilul, vizibilul, audibilul. Crescendo-urile șuierate la cor, accentele, densificările și rarefierile ritmice, momentele de acalmie, revenirile ciclice ale *valurilor, vânturilor* amesteca stihurile cu neantul.

În partea a IV-a, corul scandează strofa I din *Glossa* lui Eminescu: "Vreme trece, vreme vine/ Toate-s vechi și nouă toate/ Ce e rău și ce e bine/ Tu te-ntreabă și socoate;/ Nu spera și nu ai teamă,/ Ce e val ca valul trece"- la început bașii, apoi alto, tenorii și sopranele.

"De te-ndeamnă, de te cheamă, tu rămâi la toate rece" apare doar de două ori; în Simfonia a V-a, textul se termină pe "vreme trece, trece, trece, trece, trece" urmat de câteva măsuri în diminuendo la viori, pe un motiv simplu, din care se deduce un acord mărit. Este vorba, la Vieru, despre timpul suspendat? Mai degrabă despre ființa suspendată în timpul inexorabil.

Gheorghe Costin a dirijat o partitură foarte dificilă cu o înțelegere deplină și cu un impecabil simț al timpului muzical. Tempo-urile părților s-au înlănțuit în chipul cel mai fericit; orchestra a cântat cu precizie o muzică în care intonația și formulele ritmice nu sunt deloc lesnicioase. Gheorghe Costin a studiat și compoziția, în paralel cu dirijatul; dubla sa pregătire și deschiderea către muzică nouă completează experiența sa bogată de dirijor și muzician. Corul, pregătit de Ciprian Tutu mi-a părut a fi atins perfecțiunea. Rigoarea intonației, claritatea ritmică, diversitatea timbrală, dicția au fost remarcabile.

Întreg concertul a avut o ținută de nivel înalt: calitatea lucrărilor, a interpreților - soliști, dirijor, orchestra, cor, reacția foarte caldă a publicului au făcut din aceasta seara un moment cu totul special.

Lena VIERU CONTA

P.S. Există un lied foarte scurt și frumos de Charles Ives, scris în 1921, pe un text propriu. În loc de titlu are ca motto două versuri de Wordsworth: "The music in my heart I bore/ Long after it was heard no more".

Mi-am adus aminte de el în drum spre casă, după concert și mi-a părut un fel de numitor comun al muzicilor auzite. Textul lui Ives este "A sound of a distant horn,/ O'er shadowed lake is borne, / My father's song".

Doina Rotaru a compus *Fragile II* la moartea mamei sale; în piesa lui Adrian Iorgulescu descifrasem nostalgia după lumea nouă a pionierilor continentului de după Atlantic; cornii din *Peste vârfuluri* mi-au amintit de glasul tatălui meu.

Ansamblul AdHOC, angajament total pentru muzica nouă

Concertul formației clujene AdHOC a început cu o mică piesă intitulată *Bolta*, pentru clarinet, vioară, violoncel și pian, compusă de tânărul Alexandru Mihalcea, în prezent masterand la universitatea de muzică bucureșteană. Un început cu caracter teluric, de esență viscerală, evoluează pe un drum marcat de ecouri

din diferite zone ale istoriei muzicii, către levitația în sfere înalte, pentru a reveni la tonul inițial, ca sugestie a eternei reîntoarceri.

Piesa *Studie über Mehrklänge* aparține lui Heinz Holliger, oboist elvețian care a devenit și un compozitor emblematic al acestei țări. Studiul, compus în anul 1971, exploatează cu îndrăzneală resurse nebănuite ale instrumentului, între care se evidențiază procedeul multifonicelor, utilizat aici maximal. Interpretul Adrian Cioban e un virtuoz de forță, creator al unui ambient sonor cu totul opus percepției comune despre expresivitatea oboiului.

Lucrarea *Ricorrenze* de Adrian Pop, compusă în anul 2015, prilejuiește reveniri în memorie și în imaginație prin idei preluate din bagajul muzical al autorului, din perioada anilor 70. Se produce fenomenul de autocitare într-o piesă retrospectivă pentru vioară,

violă și violoncel. Radu Dunca, Ovidiu Costea și Vlad Rațiu au format un trio frumos armonizat, care a cântat cu înțelegere, sensibilitate și rafinament, cu o admirabilă coeziune. Întâlnirea fericită dintre substanța lucrării și interpretarea inspirată a produs un efect magnetic asupra ascultătorilor.

Tânărul doctorand al academiei clujene de muzică Tiberiu Herdlicska semnează piesa din anul 2014 intitulată *Xibalba*. Cuvântul semnifică lumea de dincolo în limba mayașă, iar muzica evocă un tărâm al umbrelor și al terorii, o lume a morților populată cu impresii auditive. Flautista Raluca Ilovan și pianista Eva Butean au creat atmosfera stranie, plină de amenințări, pericole, izbucniri de mașini infernale, la un grad ridicat de tensiune emoțională.

În lucrarea pentru ansamblu *Pierrot soldat/Extended moments* (2012), Robert Moser, compozitor și profesor elvețian, arealizat o meditație metamuzicală asupra unor creații de referință din secolul XX. Este vorba anume de *Histoire du Soldat* de Igor Stravinski și de *Pierrot Lunaire* de Arnold Schönberg, din care citează secunde de început. Cele două capete de piese sunt combinate de Robert Moser într-o nouă grupare, altfel decât ne-am așteptat, din care se conturează o altă imagine, sinteză a celor doi eroi

întruchipați de un *Pierrot soldat*, sugestiv portretizat muzical. Partitura presupune și existența unor texte preluate din cele două modele, texte care, fără a fi rostite, îi inspiră pe interpreți prin simpla prezență pe pupitru, alături de notele muzicale. Pentru versiunea actuală, în loc de acestea, a fost introdus un set de fragmente din proza absurdă a lui Hurmuz, recitate de percuționistul Emil Simion, în timpul soloului său amplu de la mijlocul lucrării.

În continuare, Aurelian Băcan și-a prezentat compoziția proprie intitulată *Shaman*, scrisă la comandă, ca piesă obligatorie pentru Concursul Internațional de Interpretare Gh. Dima, ediția din 2015. E o lucrare amplă în două părți, care exploatează plener resursele clarinetului. Sunt prezentate sonorități, atacuri, culori, efecte de o varietate uimitoare. Acest artist cântă cu dăruire totală, ca o exorcizare, ca într-un ritual de transfigurare fizică și spirituală. S-a creat astfel un moment de mare frumusețe ce ne-a inspirat ideea de continuitate în timp a performanțelor cu care ne-a delectat decenii la rând vestitul său coleg senior, clarinetistul Aurelian Octav Popa.

Piesa pentru ansamblu a pianistului și compozitorului elvețian Stefan Wirth (2008) reprezintă un fel de echivalență sonoră a sistemelor acustice antice. Titlul *Vitruvius Teutsch*, semnificând în traducere *Vitruvius pe nemțește*, evocă faimosul tratat al marelui architect roman transpus în limba germană, pentru prima dată, în secolul al XVI-lea. Compozitorul preia și folosește procedeul lui Vitruviu, astfel încât, după spusele sale, "în cea mai mare parte a timpului, pianul îndeplinește rolul cutiei de rezonanță, în sensul în care pur și simplu amplifică sunetele fundamentale ale celorlalte instrumente, în special pe cele ale oboiului. În final, acest raport este inversat, iar figurile staccato ale pianului sfârșesc prin a intra practic în rezonanță cu toate celelalte instrumente."

Concertul s-a încheiat cu *Tulburarea apelor*, suită camerală compusă în acest an de tânărul creator clujean Cristian Bence-Muk. La origini se află un balet, pe un libret adaptat după piesa de teatru cu același nume de Lucian Blaga. Suita, alcătuită la solicitarea ansamblului AdHOC, are la bază teme și secvențe din baletul care nu a fost pus în scenă până în prezent. Folosind un limbaj modal-cromatic agrementat cu momente aleatorice, autorul alternează secvențe lirice cu secțiuni dinamice, bazate pe formule ostinato.

La capătul unui concert încărcat cu informații culturale de mare impact, apreciem, cu admirația cuvenită, dăruirea totală a acestor artiști conduși cu eficiență și măiestrie de tânărul dirijor Matei Pop. Impresiile, sugestiile și trăirile muzicale intense vor reverbera și se vor decanta în timp, lăsând în urmă imaginea unuia dintre concertele de top ale festivalului.

Lavinia COMAN